

זמני כניסת ויציאת השבת לפי אופק ירושלים ומעלה אדומים:

הדלקת נרות 16:03
צאת השבת 17:20
ר"ת 17:55

שיר ליום השבת

אשר בן יעקב קיים מצוות צדקה בדרגה גבוהה. לעצמו הסתפק במוצט. לחם הספיק לו; אבל לזולת היה נותן ברוחב לב, "מעדני לב".

כעין זה מצינו מעשה ידוע בחז"ל, על רבי עקיבא שהלך עם אחד החכמים לעיר אחת להתרים את תושביה לצדקה. ביקשו להיכנס לביתו של אדם אחד, ומבעד לדלת שמעו את קולו של הבן שאומר לאביו: "מה נקנה היום לארוחה?" השיב לו האב: "תקנה ירק זול הנקרא עלשין. ולא ירק טרי של היום אלא ירק כמוש של אתמול, שהוא זול יותר". מששמעו זאת החכמים, אמרו שכנראה אין לו עתה מצות, הניחוהו והלכו להם.

לאחר שגמרו להתרים את האחרים, חזרו ובאו לפניו. אמר להם: "מדוע לא באתם אצלי בתחילה כמנהגכם?" אמרו לו "באנו אליך, ושמענו מה שאמרת לבנך". אמר להם: "מה שביני ובין בני ביתי - יודעים אתם. אבל מה שביני ובין בוראי - אין אתם יודעים!" כלומר, אף על פי שמקמץ אני בהוצאות ביתי, אינני מקמץ בהוצאות צדקה. והורה לתת להם קופה מלאה דינרים!

הכתוב אומר: "כל חלב לד'", וכתב הרמב"ם שמפסוק זה לומדים שכשאדם נותן לעניים - עליו לתת את הטוב ביותר.

ומה אתנו? יש לאדם מעיל ישן. ללבוש אותו כבר אי אפשר, אבל חבל לו לזרוק אותו לפח הזבל. מה עושה? נותן אותו ל"יד עזרא" או ל"יד חדוה"...

לעצמו הוא קונה מעיל חדש, ולאחרים נותן שמאטעס... פעם יצאה פרסומת: "בגדים ישנים לעולים חדשים". מה לעשות שברמב"ם כתוב לא כך... ברמב"ם כתוב שצריך לתת לאחרים את ה'חלב'! את המובחר!

מספרים כי לאדמו"ר מגור בעל ה'אמרי אמת' זצ"ל היו תפילין מיוחדות מאד. כתב אותם סופר מיוחד וירא ד'. הוא עצמו היה מניח אותם רק בערב יום כפור, כדי שישמרו. באחד הימים רואים באמצע בית המדרש יהודי פשוט שמניח את התפילין האלו!

שאלו אותו: "מנין הגיעו תפילין אלו לידך?" אמר האישי "הרב'ה נתן לי אותם..." הלכו לשאול את הרב'ה מדוע נתן את התפילין היקרות לאיש? שמא מל"ו צדיקים נסתרים הוא. נענה ה'אמרי אמת' ואמר: "היהודי הזה הגיע מהדרך ולא היו לו תפילין. הוא ביקש ממני שאשאיל לו זוג תפילין לכמה ימים. והיות וברמב"ם כתוב שצריך לקיים מצוה מהמובחר ביותר - נתתי לו את התפילין היקרות והמובחרות".

"מאשר שמנה לחמו" - לעצמו די לו בלחם; אבל לאחרים "והוא יתן מעדני מלך" - נותן הוא את המובחר ביותר. (יחי ראובן)

מאורה של הפרשה

"שא נא לפשע אחיך... אתם חשבתם לטובה"

פעם היתה ישיבת מיר שרויה במצב קשה. ביקש ראש הישיבה, הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, הלוואה גדולה מעשיר אחד. והתחייב: בהתראה של חודש מראש, יסלק את החוב.

פעם, בתחילתה של שנה, הוצרך אותו עשיר למעות, כי הזדמנה לו עיסקה. נזכר שיש לו מעות אצל ראש הישיבה. אבל הרי התנה עמו תנאי, להודיע חודש מראש. מה עשה? מצא עצה. בא לפני ראש הישיבה, ואמר "מחרתיים יחול ערב יום הכיפורים. וראיתי באיזה ספר, שערב יום הכיפורים הוא זמן נאה ומתאים לשלם בו את כל החובות..."

"האומנם?" תמה ראש הישיבה, "מעולם לא שמעתי זאת! הייתי מעוניין לראות את המקור - באיזה ספר זה כתוב?"

נבון המלווה. היתה זו המצאה שלו. "מכל מקום", אמר ראש הישיבה, "גם אם כתוב הדבר - הרי זה עסקי, ולא עסקך..."

נבון המלווה עוד יותר, לא הבין מה נאמר לו. חיך ראש הישיבה והסביר: "ראה נא, התורה מצווה על אנשים שונים מצוות שונות. כמה נפלא היה, אילו כל אדם היה שומר על המצוה שלו. הצרה היא, שרוב האנשים שומרים על מצוותיהם של אנשים אחרים..."

אחי יוסף באו וביקשו את סליחתו: "אנא שא נא לפשע אחיך וחטאתם, כי רעה גמלוק". ויוסף ניחמם ודיבר על ליבם: "אתם חשבתם עלי רעה, והאלוקים חשבה לטובה" - והאחים הקדושים התפייסו.

אבל, לו הם היו מחליפים תפקידים: יוסף מזכיר להם שגמלו לו רעה, והם משיבים 'מה אתה רוצה, תגידי תודה, הרי על ידינו זכית להיות משנה למלך!' איזו איבה היתה מתלקחת!..

"הוא הדבר", סיכם ראש הישיבה, "למלווה יש מצוה של הלוואה, ללווה יש את המצווה להחזירה במועד. כשכל אחד עסוק במצוותו, העולם מתמזג נפלא! אבל כשאתה בא ומורה לי מה אני חייב לעשות, ואני אשיב לך מה חובתך, הרי זה מסלול התנגשות והתרגזות, כעס וטרוניה, הקפדה וקובלנה..."

המתבונן בדברים נפלאים הללו, יוכל לחסוך כאב ראש רב וכאב לב בכפליים. מה לו לדוש בחובותיהם של אחרים, לעקוב אחר חסרונותיהם. יעסוק בשלו וישלים את חלקו. ואם כל אחד יעשה את המוטל עליו - הבית יתפקד אחרת, המשפחה, הקהילה והחברה. הכל ישתנה פלאים לטובה!..

(מהשבוע)

נקודה למחשבה

יעקב אבינו, האדם מושלם, שדמותו חקוקה בכסא הכבוד, עומד להפטר מן העולם. הוא אוסף את בניו ומצווה אותם בדיוק מרבי מה לעשות עם קבורתו. וכה הרבה מילים 'מיותרות' אפשר לספור בדבריו...

וכי בניו לא ידעו היכן לקבורו? וכי לא ידעו היכן השדה והיכן המערה? הרי אמנם לאה קבורה שם, כלום שכחו הם את המקום? מדוע האריכות כשהזמן כה דוחק?!

אלא, ביקש יעקב אבינו להורות לנו, והתורה ציטטה זאת כדי ללמדנו - שכאשר מבקשים דבר מה מילד, מתלמיד, מעוזר - שלא נחסוך במילים. שלא נסמוך על כך שהם יודעים, שכבר ימצאו, שישתדרו.

אלא תאמר בדיוק, תאתר ותצוין. מוטב לפרט יותר מדי, ולא לקצר יותר מדי. כמה עגמת נפש היתה נחסכת, לו היו הכל לומדים זאת ונוהגים כך! (מהשבוע)

נא לשמור על קדושת הגיליון. אסור לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה.

הצלחה ברו'י: יוזמת העלון נעה שלו. מש' מרצי. מש' נדף. מש' רענן. זוג הגון: אורית יהודית, יעקב משה ויוסף בני מרים דבורה פנינה. מיכל בת מרים דבורה פנינה. הלל בן יעל אסנת. לע'י: הגר'ע יוסף בן גורגיה זצ"ל. יוסף בן רחל ז"ל דיניאל בן אסתר ז"ל. משה בן סניורה ז"ל. יהונתן בן שושנה ז"ל. סניורה בת מעתוקה ז"ל

בברכת שבת שלום

עריכה: משפחת שמעיה

לע"נ אבינו הר"ר אילן סבא בן סניורה ז"ל

להקדשת העלון ולהשתתפות בהפצתו: 054-8403899

מלאכת גוזז

הגדרת המלאכה: עקירת דבר הגדל על בעל חי מטבעו, כמו צמר, שערות וצפורניים.

המלאכה במשכן: גזזו וטוו את הצמר מהבהמה.

תולדות המלאכה: אסור לתלוש נוצה מעוף, לגזוז צפורן או עור מהגוף.

- ⊗ מעיל העשוי מעור של בעל-חי, יש להיזהר שלא לתלוש שיער ממנו.
- ⊗ אסור להסיר את קצוות הנוצות מעור של עוף מבושל. ומכל מקום יוכל להסיר סמוך לאכילה, יחד עם העור, משום איסור בורר.
- ⊗ אסור לתלוש אפילו שיער אחת מגופו, בין בידו ובין במכונה. לכן צריך זהירות יתירה בשבת שלא לשחק בשערות, שמא בטעות יתלוש.
- ⊗ המלקט שערות לבנות מתוך שחורות, אפילו באחת חייב. (ודבר זה אסור לאיש גם ביום חול, משום "לא ילבש גבר שמלת אישה").
- ⊗ יש ליזהר שלא יחכך הרבה בשיער ראשו וזקנו ולא יתעסק שם. ומכל מקום מותר לחכך בנחת בשערות ראשו ואינו חושש שמא יתלוש.
- ⊗ מותר להוציא שיער מאכל שנדבקו בזקנו, ויקפיד שלא יתלוש שיער.
- ⊗ אסור להסתרק במסרק או במברשת בשבת.
- ⊗ ומכל מקום מותר לתקן מעט את שיער הראש בעזרת ידיו או במברשת העשויה משיער רך, ונהגו לייחד את המברשת במיוחד לשבת.
- ⊗ אסור להתיז ספריי על השערות כדי לשמור על התסרוקת.
- ⊗ אסור לקלוע צמה בשיער בשבת. וכן אסור להתיר צמה שקלועה.
- ⊗ מותר להסיר פלסתר הדבוק במקום שיער, כשיש צורך. והרמ"א אוסר.
- ⊗ מותר לקנח בשבת את אפו בנחת.
- ⊗ אסור לגזוז או לכסוס ציפורניו ושערותיו.
- ⊗ אסור לתלוש עור, אפילו העור יבש. וצריך להיזהר בכל חתיכת עור, כמו העור היבש באזור השפתיים ומסביב לצפורניים.
- ⊗ אסור להוריד עור של שלפוחית או יבלת.
- ⊗ אסור לקלף עור שתחת שיער הראש שנתייבש ונעשה קשקשים. (גתלכה)

"ועשית עמדי חסד ואמת"

פרש רש"י: חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפה לתשלום גמול.

המגיד מדובנא מסביר את המושג "חסד של אמת" על פי משל: ראובן רצה לתת לשמעון מתנה גדולה, אבל חשש שאם אשתו תדע מזה היא תתנגד ולא תסכים שייתן סכום כה גבוה. מה עשה?

התחכם ולקח שטר חוב, וכתב עליו שהוא חייב לשמעון את סכום הכסף שרצה לתת לו, ונתן את שטר החוב לידיו של שמעון.

כעת אין לאשתו של ראובן מה לעשות. ראובן חייב לשלם את הסכום הרשום בשטר החוב!

עתה נתבונן: כשראובן ישלם לשמעון את החוב הרשום בשטר, האם זה 'חסד' או 'אמת'?

התשובה: כעת, לאחר שהתחייב בשטר החוב, התשלום הוא 'אמת'! כעת הוא באמת חייב! אבל עצם ההסכמה לכתיבה השטר היא 'חסד'. הנמשל הוא:

כאשר בן אדם מבטיח לשני איזושהי הבטחה, עליו לדעת כי אמנם עצם ההבטחה היא 'חסד', אבל לאחר שהבטיח הוא נהפך כבר למחויב, וקיום ההבטחה הנו 'אמת'!

(יחי ראובן)

"ויאמר ישראל אל יוסף, ראה פניך לא פיללתי והנה הראה אותי א-לוקים גם את זרעך"

מדוע מדגיש הפסוק "ראה פניך לא פיללתי", והרי לכאורה היה מספיק "לראותך לא פיללתי"?

תרץ ר' **חיים מאיר ברוין זצ"ל**: יעקב אבינו חשש, שאולי במשך הזמן הארוך ששהה יוסף במצרים, התקלקל וסטה מדרך הישר, אמנם יעקב ראה שיוסף מתנהג בצדקות ובפרישות. אך חשש, שמא מראה יוסף את עצמו כצדיק רק למראית עין, כדי למצוא חן בעיני אחיו ואביו, כי יודע שאם לא יראה עצמו כצדיק לא יחשיבוהו. ידוע שיש אבן בוחן לבדיקת האדם, האם תוכו כבדו, והיא: בניו. אם מגדל אותם בדרך הישר, הרי זה סימן מובהק שגם בפנימיותו הוא ירא שמים. לכן אמר יעקב ליוסף "ראה פניך" - להסתכל אל בפנימיות שלך "לא פיללתי". כי האדם יראה רק לעיניו, אבל עכשיו, ש"הראה לי א-לוקים גם את זרעך", שהם צדיקים - מכך אני רואה את פנימיותך, שאתה צדיק וירא שמים בסתר כבגלוי.

מסופר על חסיד ויז'ניץ, שהכניס בניו לגימנסה. כשהגיע אל **האדמו"ר מויז'ניץ**, התרה בו, שאם אינו מוציא את בניו מיד מן הגימנסיה ומחזירם לחינוך הישן, לא יוכל להשתייך עוד לחסידות. אותו חסיד לא רצה לשמוע, והעדיף לעזוב את החצר וללכת אל אחיו של האדמו"ר, **היטל חיים**, שהיה אדמו"ר באנטניה.

כשהגיע לשם רצו הגבאי והחסידים למנוע את כניסתו אל האדמו"ר. לפליאתם, ציווה האדמו"ר להתייחס אליו בכבוד במהלך השבת. במוצאי שבת, כשבא להיפרד, הפציר בו האדמו"ר להישאר עד למחרת, כדי שיוכלו לטייל יחד. כבוד שהיה שמור ליחידי סגולה. כשיצאו לטייל, סיפר האדמו"ר לאותו חסיד שבתקופה שהוא היה ילד היו לומדים אצל המלמד בבית, וכמעט לא ראו את אור השמש. לא היו להם הפסקות, וכמובן שלא איורור, מזגנים וכו'. שמחה היתה בליבם של התלמידים הקטנים כשסוף סוף הגיע האביב, ואשתו של המלמד גרשה אותם מהבית, כדי שתוכל לנקות את הבית לפסח. אז יצאו אל החצר. המלמד ניסה ללמד גם שם, אך ללא הועיל.

לבסוף אמר להם המלמד:

"אם תלמידי חכמים כבר לא יצאו מכם, לכל הפחות אלמד אתכם מיולי דעלמא, כדי שתצאו בני אדם לפחות".

ואז הסביר להם על עץ פלוני שהוא של תפוחים, ועל השני שהוא של חרובים, ורואים זאת לפי הגזע, וכן הלאה.

אמר האדמו"ר לאותו חסיד: "בסוף השיעור לא ידענו מילה ממה שסיפר לנו המלמד. אך חודשיים אחר כך ידענו בדיוק כל עץ מהו, מפני שכבר צמחו בו פירות..."

נכנסו הדברים ללב החסיד והוא העביר את בניו לחינוך הישן.

(מתוך האור)

"ויקרבו ימי דוד למות ויצו את שלמה בנו לאמר: אנכי הולך... וחזקת והיית לאיש"

(מתוך ההפטרה)

בעולם הזה יש ביד האדם "ללכת", לקיים מצוות, להתקדם ולהתעלות. שם, בעולם הבא, אין כבר מה לעשות בעניין - באותה דרגה שהגיע לשם האדם, בה הוא נשאר לעולם, אין התקדמות ואין התעלות. **הגאון מוילנא זצ"ל** בכה לפני מותו, ואמר: "אני עוזב עולם, שבעבור שתי קופיקות אפשר לקנות בו ציצית, ולקיים מצוה דאורייתא; ואני הולך לעולם שלא תהיה לי אפשרות לקיים בו אפילו מצוה אחת!" אך יש בכל זאת, אפשרות אחת להתקדם שם - אם האדם השאיר כאן בן השומר מצות ולומד תורה, בכח הבן להעלות את אביו. הבן הוא רגל האב, ובאר **הרב שקופ זצ"ל**: הרגליים יכולות להוריד את האדם (אם הוא מכופפ), ויכולות להעלותו (אם הוא מיישרן). הבן שנשאר בעולם הזה, עלול לגרום צער וייסורים לאביו שבעולם הבא, אם הוא רשע ובעל עבירה. ומאידך גיסא בכוחו להציל את אביו מדין גהנום, ואף להעלותו ולקדמו, אם הוא לומד תורה ומקיים מצוות.

זו היתה בקשתו של דוד משלמה בנו: בבקשה ממך, עשה אותי "הולך", אל תתן לי, חלילה, "לעמוד" שם. ואיך? ע"י שתמיד תאמר לעצמך "אנכי הולך בדרך כל הארץ", ואז תדע שיבוא יום לאחר המוות ובו תצטרך לתת דין וחשבון על מעשיך; אם חזון זה יהיה לנגד עיניך - לא תבוא לידי חטא.

(מתוך האור)

"וידגו לרוב"

יעקב אבינו מברך את יוסף "המלאך הגואל אותי... יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק וידגו לרוב בקרב הארץ"

למה ברכת דווקא שידגו כדגים, ולא כבעל חיים טהור ממין אחר? הסיבה היא משום שדגים טהורים יש להם סימני טהרה, טהרתם מתמדת לעולם - ברגע שיש להם סימני טהרה אינם יכולים להיאסר עוד; מה שאין כן כבעלי חיים אחרים - שאף על פי שהם טהורים בסימני טהרה שיש להם, עלולים הם להתנבל בשחיטה ולהיטרף בכל מיני טרפות. על כן ברכת יעקב "וידגו" - שיהיו כדגים שעומדים תמיד בטהרתם...

ובשם **הרה"ק רבי בונים מפשיסחא זי"ע** מובא, כי מעלה טובה בדגים - שהם פרים ורבים, ואין עין הרע שולטת בהם. וחסרונם הוא: ש"כל הגדול מחברו בולע את חברו". הברכה הייתה איפוא "וידגו לרוב" - שיהיו דומים לדגים רק במעלה של "פרים ורבים", ולא בתכונתם השנייה, ש"כל הגדול מחברו בולע את חברו"...

(להתענג)

באחד הימים נפגעה ראייתו של רבי פנחס שרייבר זצ"ל, הוא נסע לתל אביב לדרוש בעצת רופא מומחה. הרופא אבחן אצלו גידול בעין שדרש טיפול מסובך.

כששב לבני ברק, עוד קודם שפנה לביתו, נכנס אל הסטייפלר וסיפר לו על כך.

הסטייפלר הגיב קצרות: "אלו סתם שגעונות... לך וקנה משקפים".

הרב שרייבר ניסה לספר לו כי זוהי אבחנה של רופא גדול במיוחד, אך הסטייפלר לא התרגש מכך וחזר על הדברים שאמר לו קודם לכן: "לך לקנות משקפים".

הלך הרב וקנה משקפים, והבעיה נפתרה כלא היתה...
(נמחק האור)

"כדאי לסבול ולעשות חסד"

פעם התלוננה אשתו של רבנו ה'חפץ חיים' במעמד 'החפץ חיים', בפני אחד מתלמידיו הקרובים ביותר, רבי יוסף שטרן זצ"ל, ואמרה לו שיגיד דברי מוסר לבעלה 'החפץ חיים', על כך שהוא עושה יותר מידי חסד, ועל ידי זה נעשה ביתו להפקר ממש לכל דכפין.

נענה 'החפץ חיים' ואמר לאשתו: "צודקת את. עם זאת, התבונני נא באדם שאינו עושה חסד, הלא כל העולם סובל ממנו! לכן כדאי לסבול בעולם הזה, ושם בעולם הבא יגידו שהוא סבל מכל העולם, ולא שכל העולם סבל ממנו..."
(איש לרעהו)

המקטין עצמו

מספר הגאון רבי נתן חיים איינפלד: בשנת תש"כ התקיים כנס רבתי בתל אביב בענין כבוד התורה, שבו נאמו גדולי ישראל: האדמו"ר מגור בעל 'בית ישראל', האדמו"ר מאזורוב והגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל.

באתי עם משלחת רבנים לביתו של הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל ראש ישיבת פוניבז', לבקשו לבוא לכנס, וכמובן שראש הישיבה נענה מיד שיבוא לכבוד התורה.

אמרתי לו שבכוונתי להביאו במונית, כראוי למעמדו, ולהושיבו על הבמה. תגובתו היתה פשוטה ונחרצת:

"לא! עדיין מוקדם בשבילי לשבת על במות, אבוא באוטובוס כיהודי פשוט". כל הפצרותי לא הועילו, ומרן ראש הישיבה בא לבדו באוטובוס ציבורי, ועמד בין כל הקהל...
(שיחות חיים)

מאה אלף, בדיוק

סיפור מופלא סיפר הגאון רבי רפאל שפירא זצ"ל:

וולוז'ין העיירה שייכת היתה לאציל רוסי, שהוקיר והעריץ את רב המקום וראש הישיבה הגדולה - הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל. הוא היה נועץ בו תדיר ומתפעל מחכמתו.

יום אחד ביקר במעונו אחד מחבריו. הכביר המארח דברים בשבח הרב, והאורח הביע רצונו להכיר. הורה הפריץ לאסור את מרכבתו ויצאו לבית הרב. הם ירדו מהמרכבה, נקשו בדלת, ואין קול ואין עונה. אולי אינו בביתו. פנה הפריץ להביט בעד החלון, וראה את הרב עומד ליד הכותל, וגבו אליו. קרא: "חיים, פתח!" והרב לא נע ולא זע. הצטרף אליו חברו, קראו השניים, דפקו והרעישו ולשווא.

סנט האורח במארוח: "ראה איך מתעלם הוא ממך, איזה זלזול מפגין!" חלחלו הדברים לליבו כארס. כעבור שעה ארוכה ננער הרב, פסע לאחוריו, ומיהר לפתוח בפניהם בהתנצלות כנה: "עומד הייתי בתפילה, ואסור היה לי להפסיק".

האציל המארח לא קיבל את ההתנצלות: "לא בתפילה היית עסוק. ודאי חשבת בסוגיא תלמודית... מותר היה לך להפסיק, אלא שלא רצית לעקור מעינוך. לא היינו חשובים בעיניך דיינו!"

והגאון השיב בנימוס: "אילו מעיין הייתי בתלמודי, הייתי מפסיק. התפללתי, ולא הייתי רשאי להפסיק". אורחו של האציל התערב ואמר: "לא התפללתי! גם במחוזי יש יהודים, ויודע אני כיצד הם מתפללים. מוחאים כפיים, רוקעים ברגלים, מנענעים גופם כעצי היער, משמיעים קולם ברמה!"

והפריץ המארח שומע ומשתכנע. זלזלו בכבודו לעיני רעהו, אין לכך מחילה! נענה הגאון ואמר: "כבודו צודק, כך מתפללים במחוז, ואני מתפלל אחרת. ואבהיר את הענין במשל".

נאותו האורחים, ישבו לשולחן, והגאון פתח:

מלך החליט לבנות ארמון שאין דוגמתו. קרא לאדריכל הגדול ביותר, והטיל עליו את השליחות. לסייר בכל המדינות, להתרשם מכל הארמונות, לעקוב אחר הסגנונות והשכלולים, הפאר וההדר, ולתכנן ארמון שיאפיל על כולם. שיהיה מושא לקנאת כל המלכים!

האדריכל עשה מלאכתו באמונה, שקד על התכניות ושירטט תכניות ארמון נפלא, עין לא ראתה כמוהו! אמר לו המלך: "משימתך לא הושלמה. מבקש אני שתפקח בעצמך על הבניה. תשגיח שהכל יעשה כרצונך, ותוסיף שכלולים תוך כדי עשייה. אקצוב לך שכר חודשי נדיב, ובסוף העבודה, עם גמר המלאכה, מצפה לך התגמול הנכבד!"

נאות האדריכל, ושבע שנים פיקח על המלאכה. התוצאה עלתה על כל הציפיות, הדהימה עין כל רואה. בטקס רב רושם נערכה חנוכת הארמון, המלכים שהוזמנו לא הסתירו התפעלותם, ולב המלך גאה.

בסיום הטקס קרא לאדריכל: "השקעת כאן את כל כישוריך ומסירותך. שנים מחייך. אני אסיר תודה, ועדיין לא שולם שכרך. נקבה, ואתנה!"

אמר האדריכל: "אין רצוני לנקוב בסכום, סתם כך. רצוני להוכיח בשכרי כמה מחשבה ויגיעה הושקעו בכל פרט בארמון, בכל פינה. יצווה המלך, ויעלו שק ובו מאה אלף דינרי זהב, ויניחוהו בחדר השינה". תמה המלך, והורה כן.

עלה עמו האדריכל, וסגר אחריהם את הדלת. אמר: "אל ייחר אף המלך. איני רוצה לפתוח פה. אבל העתיד לוט בערפל, וחייב אדם להתכונן לכל מצב. אם יקרה מה שאינו רוצה להעלות על דל שפתי, והמלך יאלץ לברוח בהיחבא. הן ירצה ליטול עמו כסף מזומן שיעזור לו להתארגן ולהשיב לעצמו את כס המלוכה. לפיכך, הוריתי להכין כספת מוחבאת בחדר השינה. יואיל נא המלך למוצאה". חיפש המלך, גישש ומישש, ולא מצא.

ניגש האדריכל לאחד הפיתוחים המרהיבים, לחץ - והגילוף כולו מש ממקומו, גילה פתח אפל מאחוריו. פני המלך נהרו משמחה.

"לא רק זאת", אמר האדריכל. "רצוני להוכיח למלך באיזו דייקנות נבנה כל דבר. גומחה זו מכילה מאה אלף דינרים, במדויק. אם ייכנסו בה מאה אלף ואחד או מאה אלף חסר אחד - לא אקח אף דינר אחד. אך אם ייכנסו בה מאת האלף בדיוק - אטול את כולם בשכרי!" "מוסכם", אמר המלך, למרות שהיה זה הון עתק.

גדש האדריכל מלוא חופניו דינרים, והשליך לגומחה. הוסיף והשליך עוד ועוד, השק התפוח התרוקן והלך. כבר הגיע לתחתיתו, והאדריכל משליך עוד ועוד. הגיע לחופן האחרון - והגומחה נגדשה. הדינר האחרון לא נכנס. כמה מביך.

"אין דבר", ניחמו המלך, "דינר אחד אינו משנה", אלפית האחוז מה הוא. הדיוק כמעט מושלם. "לא", אמר האדריכל. עסקה זו עסקה. לא ייקח מאום. שנים עבד, ובחינם. לפתע התעשת. בקדחתנות החל מוציא חופן אחר חופן, עורם על המיטה המלכותית, והמלך משתאה. הוציא הכל, עד התחתית, והביט על אצבעותיו בחיוך. הן היו מאובקות. הכניס ראשו פנימה, ונפח בכל כוחו. עגנת אבק התאבכה. עתה שב והכניס את המטבעות, ונכנסו עד אחת.

"הדיוק היה מושלם", הסביר, "אבל היה שם אבק מהבנייה, ומנע מהמטבע האחרונה להיכנס". והאוצר היה שלו, ובדין.

"מבינים אתם", סיים הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, "על הכתוב: 'ולעבדו בכל לבבכם' דרשו רבותינו. איזו היא עבודה שבלב זו תפילה. והרי זו עדות הבורא יתברך, שהתפילה אמורה לגדוש את כל הלב, לא פחות - ולא יותר. כזו היא תפילתי.

אם יש מי שהתפילה מבצצת אצלו חוצה, שנגדשת ושופעת, אין זאת אלא שיש בליבו 'אבק'..."

"אשר לקחתי בחרבי ובקשתי"

כי כשם שבקשת, ככל שאדם מושך אליו את המיתר - הרי החץ מרחיק יותר לעוף; כך גם בתפילה, ככל שאדם מתרכז יותר בכוונתה - מרחיקה התפילה יותר ולבקוע שחקים. (הרבי מקוצק)

"ועשית עמדי חסד אל נא תקברני במצרים"

ראשי תיבות של 'אמת' הם: ארון, מיטה, תכריכים - זהו החסד הנעשה עם המתים. (מדרש תלפיות)

הפתגם השנון

אלף פנים אלף עיניים נשיות. אינך יודע כמה פולטים חיים נצטרך ללמוד את אלת נהר.

קיבוץ "טללי שחר" לבש חג. הלילה נערכת בו חתונה. בדיקות המרטיטות בהן עמדו החתן והכלה תחת החופה, ברגעי השיא של חייהם, ביקש שמיל החשמלאי לברך את החתן והכלה... במכנס קצר כשסנדלים לרגליו וכובע טמבל על ראשו, ניגש שמיל למיקרופון וביקש לשאת נאום. השקט חילחל עמוק עד למטרות המדשאה. שמיל מדבר. סצינה מיוחדת לעילא ולעילא בנוף הקיבוצי הירוק ומפיץ הריח.

וישא משלו ר' שמיל ויאמר:

קהל יקר. אני נואם קטן מאד, וגם דתי קטן מאד. 30 שנה חשמלאי כאן ורק השלטרים וארונות החשמל שמעו אותי מזמזם שירי לכת. אבל הפעם, אני חש צורך עמוק לספר לכם סיפור שמתאים יותר לרבנים ולדרשנים ולא לחשמלאים בקיבוץ.

לפני שמונה שנים החלטתי לנסוע למחנות ההשמדה בפולין.

אתם יודעים, אני בן להורים ניצולי שואה. הורי נפטרו מזמן, אבל הרגשתי צורך לקיים צוואה בלתי כתובה שלהם, לדעת מאין הם באו. אשתי רחמק'ה סירבה. 'נופש לא עושים באושוויץ' היא טענה כלפי. אבל מסע השיכנועים שלי עשה את שלו, נסענו עם משלחת של בני נוער לסייר באתרי השכול והזוועות של העם היהודי.

לא היה לי קל. הורי אף פעם לא סיפרו ולא דיברו. אבל גדרות התיל, ערימות הנעליים והמשרפות דיברו גם דיברו.

ביום השלישי למסע, החלטנו רחמק'ה ואני, לנסוע לציירה ציורית קטנה בפולין, שם היה מחנה השמדה קטן ולא מפורסם. אבא היה שם אסיר במשך 4 שנים. סובבנו בין המבנים והסככות ומחינו דמעה. לפתע הבחנתי ברב יהודי ישיש כבן 85 לבוש בגד חסידי מסורתי, שנע במהירות לעברנו.

"אתם יהודים מישראל?" הוא שאל.

"כן. ענינו לו.

"היום זה היארצייט - האזכרה - של האדמו"ר שלי זצ"ל. הקבר שלו נמצא 5 ק"מ צפונה מכאן. סעו לשם, כיתבו פתק ובו בקשה ותראו ניסים ונפלאות. האמינו לי מי שפקד את הציון ביום האזכרה, כתב בקשה והניח על אחד הסדקים, קיבל מבוקשו"... כך אמר לנו הישיש. נו, אני דתי מאד קטן, ורציתי שיעזבו אותנו לנפשנו. אבל רחמק'ה פתאום נחה עליה רוח הקודש, והיא לחצה עלי, "שמיל, שמיל, בוא ניסע לאדמו"ר". נכנעתי.

הגענו לקבר והבחנו בעשרות חסידים מתפללים חזק ומתנועעים. רציתי ללכת, אבל רחמק'ה לחצה "שמיל תכתוב פתק".

"איזה פתק, אני לא מדבר עם אנשים מתים" ענית לה. "תכתבי את". אז רחמק'ה הוציאה עט ונייר מן התיק שלה והתחילה לרשום בקשה. אין לי מושג מה היא רשמה, הרי לא חסר לנו כלום בקיבוץ, ברוך ד'. בינתיים החסידים עלו לטנדרים שלהם ונסעו.

התקרבותי לקבר, רחמק'ה חיפשה חריץ ותחבה לתוכו את הפתק.

לפתע, משומקום, הגיח איכר גוי פולני ענק מימדים ובידיו שני דללים. הוא הניחם סמוך לקבר והחל לאסוף פתקים מבין החרכים והסדקים. לוקח ומכניס לדלי. אלפי אלפי פתקים דוחס בכפות ידיו. "הלו, מה אתה עושה עם הפתקים? למה אתה אוספם?" שאלתי. האיכר הפולני ענה לי באנגלית עילגת, שפעם בשנה הוא מנקה את הקבר אוסף את הפתקים ושורפם בחצרו.

הייתי המום! יהודים מכל העולם פוקדים את המקום וכותבים בקשות לאיזה אדמו"ר שמת מזמן. מה הם כותבים לו? מה הם מבקשים? הסקרנות הרגה אותי.

הכנסתי את ידי לאחד הדללים כדי להרים פתק אחד. רק אחד. כדי לקרוא ולדעת מה מבקשים מאדמו"ר זקן שנח על משכבו...

חברים וידידים, חתן וכלה, שמונה שנים אני סוחב פתק זה בארנקי ועכשיו ברשותכם אקרא מה כתוב בו.

שמיל החשמלאי הוציא ארנקו ושילף משם פתק צהבהב מקופל, וקרא: 'לכבוד האדמו"ר הזקן. אמרו לי שיש לך קשרים עם בורא עולם ומה שמבקשים ממך ביום האזכרה, אתה דואג שזה יתקיים. אני בחור פשוט מישראל ויש לי בקשה קטנה, אני מכיר נערה טובת לב אחת, שקוראים לה מיכל. אנא, עשה לי טובה, דבר עם בורא עולם שישכנע את מיכל להתחתן איתי. על החתום איתן מקיבוץ טללי שחר'.

"איתן ומיכל מזל טוב לכם!" קרא בקול ניחר הדוד שמיל החשמלאי. "הפתק הזה שבידי נכתב על ידי איתן חתננו היקר לפני 10 שנים,

כשהוא היה בן 17.5 טרם גיוסו לצה"ל. והיום אני בחופה שלו.

היום עיני רואות מה כוחו של רב זקן לעשות ולפעול...

אתם מבינים, מתוך אלפי פתקים, הרמתי דווקא את הפתק של אחייני החביב ושמרתיו כאוצר יקר...

נכון שמיל הוא לא דתי גדול, גם קטן הוא לא, אבל שמיל אומר לכם, איתן ומיכל אתם לא רק זוג משמים, אתם זוג מן הפתקים".

החתן איתן רץ לעבר שמיל והביט בפתק: "אני בהלם, אני לא מאמין! רק עיוור לא יודה שיש כאן השגחה. אני בכלל שכחתי מן הפתק הזה... איך הרמת אותו מבין אלפי פתקים?"

איתן שכח מהפתק, מהאדמו"ר, מהבקשה; אבל השכינה הקדושה שאפפה את חופת הזוג ליטפה את תלתליו ושלחה לו תזכורת.

שבועיים אחר כך איתן ומיכל נסעו לפולין.

איתן נישק את המצבה ואמר "כבוד האדמו"ר מיכל ואני נרעשים ונרגשים. תודה על תפילתך, ואנחנו מבטיחים כבוד הרב, להקים בית יהודי כשר למהדרין מחוץ לקיבוץ".

ועל חלקו האחורי של הפתק הצהבהב המקומט והישן כתבה מיכל ביד רועדת את המילים הבאות:

"תתפלל עלינו אדמו"ר יקר, שנצליח בדרכנו החדשה".

היא תחבה אותו עמוק-עמוק לתוך חריץ נסתר, שאף איכר פולני לא יצליח לשלפו. לעולם.

מ"ח קניני התורה

"ונגד זקניך כבוד"

"בשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד" (פרקי אבות) מעיר הגאון רבי אברהם דאנצ'י זצ"ל, בעל ה'חיי אדם':

אין כוונת דבריו של רבי יוסי בן קיסמא לפשוטם של דברים - שהאדם אינו מוילך עמו לקבר, כסף וזהב. כי אם כך, היה לו להתבטא: האדם אינו לוקח עמו כסף וזהב.

על כורחך, כוונתו היא כך:

בשעת לוויה, דרך העולם להרבות בשבחיו של הנפטר. מעולם לא שמענו שיאמרו על אדם שהיה עשיר. איזו מעלה היא העשירות?

העושר איפוא אינו מלווה את האדם בדרכו! מהו שבחו של הנפטר, ומיהו מלווה האמתי לבית דין של מעלה?

"אין מלווין לו לאדם. אלא תורה ומעשים טובים בלבד!".

"ויהי ימי יעקב שני חייו"

הדגשת המילים "ויהי ימי יעקב", נראית לכאורה מיותרת. נוכל להבין זאת על פי הכתוב במשלי "יראת ד' תוסיף ימים, ושנות רשעים תקצורנה".

יש להבחין בהבדל שבין הגדרת חייו של הצדיק לבין חיי הרשע: הצדיק שהוא ירא ד' חי "ימים", לעומת זאת חיי הרשע נקראים "שנים".

ביאור הדבר:

יום אחד בחיי הצדיק חשוב באיכותו כמו שנה של רשע, שהרי הוא מסגל לעצמו תורה ומצוות ביום אחד יותר ממה שיעשו אחרים בשנה שלימה.

זהו הביאור "ויהי ימי יעקב - שני חייו" ה'ימים' שלו חשובים באיכותם ל'שנים'.

(מעייין השבט)

"מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך"

רבי יהושע אשר מפאריסוב זי"ע הוצרך להשיא את בתו שהתבגרה, ולא הזדמן לו שידוך עברה. והיה לו מכר עגמת נפש גדולה. פעם אחת התגלה לו אביו, היהודי הקדוש מפשיסחא זי"ע בחלום, ואמר לו על הפסוק: "מאשר שמנה לחמו", באור נפלא:

ישנם שלושה מיני זוגים:

שבת - וכנסת ישראל; נשמה - וגוף; איש - ואישה. וכל שלושת הזיווגים הללו ביד ד' לבדו הם, והוא בכבודו יתברך מזווג אותם.

וזוהו "מאשר" כלומר, האותיות היוצאות מתיבת "אשר", דהיינו האותיות שיוצאות ובאות לאחר אותיות "אשר" (ב' אחר א', ת' אחר ש', ש' אחר ר') הם "שבת" - הרי שמרמז בזה זווגן של השבת ושל כנסת ישראל. "שמנה" אותיות "נשמה" הרומז לזווג הגוף עם הנשמה, ו"לחמו" רומז לאשה, הנקראת לחם, כדרשת חז"ל.

ועל כל הזיווגים הללו סיים הפסוק: "והוא ייתן", שהקב"ה ייתן אותם. עד כאן דברי קדשו.

ואכן כך הווה, ותכף הזמין לו ד' שידוך עבור בתו. (אוצר אפרים)